

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés
2. Pálosvörösmart bemutatása - *történet, általános településkép, településkarakter*
3. Örökségünk - *a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők*
4. Településképi szempontból meghatározó területek - *eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával*
5. Ajánlások - *a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója*
6. Jó példák bemutatása: *épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása*
7. Jó példák bemutatása: *sajátos építményszerűségeik, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések*

Bevezetés

Egy épület, lakóház megálmodása, megtervezése, és felépítése igen összetett és nehéz feladat, mind az építtető, mind a tervező számára. Megszületik a fejünkben egy elképzelés, de mikor az felépül mitől fogjuk benne valóban jól érezni magunkat, mindenre gondoltunk-e amire szükségünk lehet, és úgy, ahogy azt mi építkezni vágyók elképzeltük, megvalósítható-e egyáltalán. Fontos, hogy olyan szakemberhez forduljunk segítségért, akiben megbízunk, aki bele fog látni mindennapjainkba, hiszen csak így teremthet számunkra megfelelő otthont. Más részről alkotni fogunk valamit, ami hosszú időre egy település, egy táj részét fogja képezni, így fontos esztétikai szempontoknak is meg kell felelnie. Az internettel nyitottá vált a világ. Számptalan példa tárul elénk, jó és rossz példák egyaránt. Divatirányzatok, melyek sokkal hamarabb leáldoznak, mint ameddig épületünk reményeink szerint fennáll. Mitől lesz lakóházunk a településképbbe illő? Mitől lesz egyben új, modern és hordozza magában a hely történelmét, szellemiségét? Az útmutató megpróbálja megkeresni a kérdésekre a választ. Számba veszi településünk történelmi, épített és természeti értékeit. Szeretnénk, hogy valamennyi lakónk otthon érezze magát, ne csak lakni, hanem élni jöjjön Pálsövörösmartra, és a közösség értékes tagjává váljon.

A fejezetek során végigtekintjük a jelenlegi településképet, kiemelve sajátosságait, karakteres, meghatározó épületeit. A települést felosztjuk területekre, melyek stílusukban elkülönülnek egymástól a könnyebb áttekinthetőség kedvéért. E területek általános áttekintése, bemutatása után részletesen átvesszük, hogy az adott területre milyen épületet ajánlatos építeni. Sematikus ábrák segítségével bemutatunk követendő, és kerülendő példákat. A kézikönyv áttanulmányozása mellett elengedhetetlen a jogszabályok, helyi rendeletek ismerete, viszont egyszerűbb nyelvezetével, bőséges ábraanyagával segítséget szeretne nyújtani, elsősorban nem csak szakmabeli kollegáinknak, hanem mindenkinek, aki építkezni, felújítani szeretne. Emellett fontos, hogy mielőtt elkezdenénk megálmodni új otthonunkat, ismerjük meg lehetőségeinket, és időben keressünk fel megbízható szakembert. A telek megvásárlása előtt érdeklődjünk az önkormányzatnál lehetőségeinkről. Maximális együttműködést kérünk mind a szakemberek, mind a az építkezők, felújítók részéről. Keressék fel az önkormányzatot már a kezdeti lépéseknél, hogy elkerüljük a későbbi félreértéseket, problémákat, és olyan projektek valósulhassanak meg, amik minden fél igényét maxmálisan kielégítik.

A település bemutatása

történet, általános településkép, településkarakter

A Mátra lábánál elterülő völgyben, mégis hegyvidéki területen, Abasár és Mátrafüred között gyönyörű környezetben fekszik egy kiváló természeti adottságokkal rendelkező kis település. 1895-ben az állami anyakönyvezés bevezetésekor kiadott Magyarország helyiségnévtárban a község neve: Veresmart. Ebben az időben 8 településnek volt ugyanez az elnevezése, így a megkülönböztetés végett a „Pálos” előtagot kapta. Így lett a község neve 1901-től Pálosvörösmart.

Mint a környező települések, Pálosvörösmart is az Aba-nemzetségből származó családok birtoka volt. Első írásos emléke 1304-ből származik, mikor a birtokos örökösei a pálos rendnek ajándékozták a Bene nevű birtokból kihalált Veresmart nevű földet. A Pálos rend templomát és Kolostorát 1334-ig építették. A kolostor az egyik legnagyobb volt, az akkori Magyarországon. Fénykorában közel száz Pálos Atya és laikus testvér élt a Kolostorban. 1334-es okiratok a Kolostor mellett lakott területekről – portákról – tesznek említést. A rendház az egykori iskola, jelenleg hivatal és óvoda épülete helyén állott, egészen a Pajor házig. Elmondások szerint az iskola építésekor a földből épület alapkövek, és emberi csontok kerültek a felszínre.

A török hódítás idején a szerzetesek elmenekültek, és 1749-ig nem is volt nyomuk, sem más lakónak. A középkori kápolna még állt, de falai omladoztak, a környéket az abasáriak használták, és Abasárhoz tartozónak tekintették. Ezekben az években kezdték újra népesíteni a területet szlovák zsellérekkel, kecskepásztorokkal. Az új település határát kiszakították Abasár területéből, hogy zsellérházhelyeket osszanak ki. Szántóföld nincs ezen a területen, a zselléreknek szőlőjük volt, a legelőn juhok és kecskét tartottak. A falu jelenlegi templomát 1893-ban építették, és benne helyet kaptak két szobor a régi kolostorból való műemlékek közül.

Az 1800-as években a településen több vízimalom is működött. Ennek az emlékét őrzi a Sárhegy oldali telkeket kettészelő malomárók. Malomépület sajnos nem maradt fenn, de az árokban helyenként találunk még faragott köveket. A Bocskai utca sarkán található Malom épület sajnos már csak nevében őrzi hajdani mivoltát. Az iskolával szemben kallómalom működött. Az emberek kitanulták a szőlőművelést, és megindult az oltványszőlő telepítése, de a falu népe nem tudott megélni belőle, így gyermekeiket kőművesnek taníttatták. 1930-40 között a felnőtt férfi lakosság 90%-a kőműves volt, a mesteriség hagyománnyá vált a településen. Tiszteletükre az egyik utcát Építők útjának nevezték el.

1950-ben Abasárhoz csatolták, és idővel össze is épült a két település. A rendszerváltás után 1992-ben kezdődtek az önállóvási törekvések, melyek 2006-ban a községegyesítés megszüntetéséhez vezettek. 2006. október 01-jén megalakult Pálosvörösmart Községi Önkormányzat. Jelenleg 651 polgár él a településen, így igen kis falunak számít, de a közösség annál összetartóbb.

A falu karakterét tekintve egy hegyvidéki kis település, mely igen sokszínű építészeti megjelenését tekintve. Általánosan elmondható, hogy az épületek többsége a régebbi utcákban földszintes, de sajnálatos módon, az akkori építkezési divatnak megfelelően a 80-as években az újabb utcákban sorra épültek az emeletes, hatalmas alapterületű házak. Ami mégis a település szépségét, és egységét adja, az a rengeteg zöldfelület, hatalmas fák, és virágos előkertek. Ez utóbbi, amiért a látogatók virágos faluként emlegetik Pálosvörösmartot.

Örökségünk

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők

Pálosvörösmart igazi gyöngyszemként tűnik ki a környező települések közül. Déli oldalról a Sárhegy meredeken emelkedő hegyoldala szegélyezi, északról lankásabb oldalon elterülő erdő veszi körül. Habár völgyben fekszik, igen változatos a domborzata, és magasabban fekvő területeiről gyönyörű panoráma nyílik a környező tájra. Ezt a megragadó településképet leginkább a gazdag növényállomány, és impozáns környezet teremti meg.

Tekintsük végig, hogy milyen emlékek maradtak meg történelmi múltjából, melyek határozzák meg jelenleg is a település hangulatát.

Épített emlékek:	Pincesor Keresztelő szent János születése római katolikus templom
Közpark:	Mária park
Tárgyi emlékek:	Mária parkban található alkotások Egyéb szobrok, keresztek
Településképi értékek:	Kőhomlokzatok Előkertek, fák
Természeti értékek:	Bene patak Hollókő Források

Örökségünk

Épített emlékek

Pincesor

Mátrafüred felől érkező a bányakanyarban először a borospincéket pillantjuk meg. Többségük szebb napokat is megélt, de így is meghatározó képe a településnek, melyek a régmúlt szőlőművelés emlékét idézik. Felújításuk fontos feladatunk még mielőtt a természet végleg visszafoglalja ezt a területet. A pincék helyi védelem alatt állnak.

Örökségünk - Épített emlékek
Pincesor

Örökségünk - Épített emlékek
Pincesor

Örökségünk - Épített emlékek
Pincesor

Keresztelő Szent János születése római katolikus templom

Tovább haladva a fő úton eljutunk a falu templomáig, mely a Keresztelő Szent János születése nevet viseli. A római katolikus templom, 1893-ban épült az egykor pálosok által épített templom alapjaira. Ekkor kutatások sajnos nem előzték meg az építést, ezért ez a mi feladataink közé tartozik a kolostor maradványainak feltárásával együtt, melyek feltételezhetően az óvoda kertjében feketnek. Alaprajza téglalap alakú, mely később egy félköríves szentéllyel bővült. Oldalfalait 3-3 díszes üvegmozaik ablak díszíti. A hajdani kolostorból való kegytárgyakat kimenekítették, és a Gyöngyösi Ferences Kolostorban, a mátrafüredi, és pálosvörösmarti templomokban helyezték el, utóbbiban jelenleg 2 szobor látható, melyek Remete Szent Pált, és Boldog Özsébet ábrázolják, valamint a korpusz a XIV.-XV. században készült Pálos faragású. Az épület helyi védelem alatt áll.

Belső fotó

Esti kép a templom ablakairól

Közpark:

Mária park

A templom mellett felkanyarodva, az Építők útja végén található a Mária zarándokút részét képező Mária park, melyet 2015-ben alakítottak ki, és azóta is gondosan karbantartott, legtöbbször látogatott része a falunak.

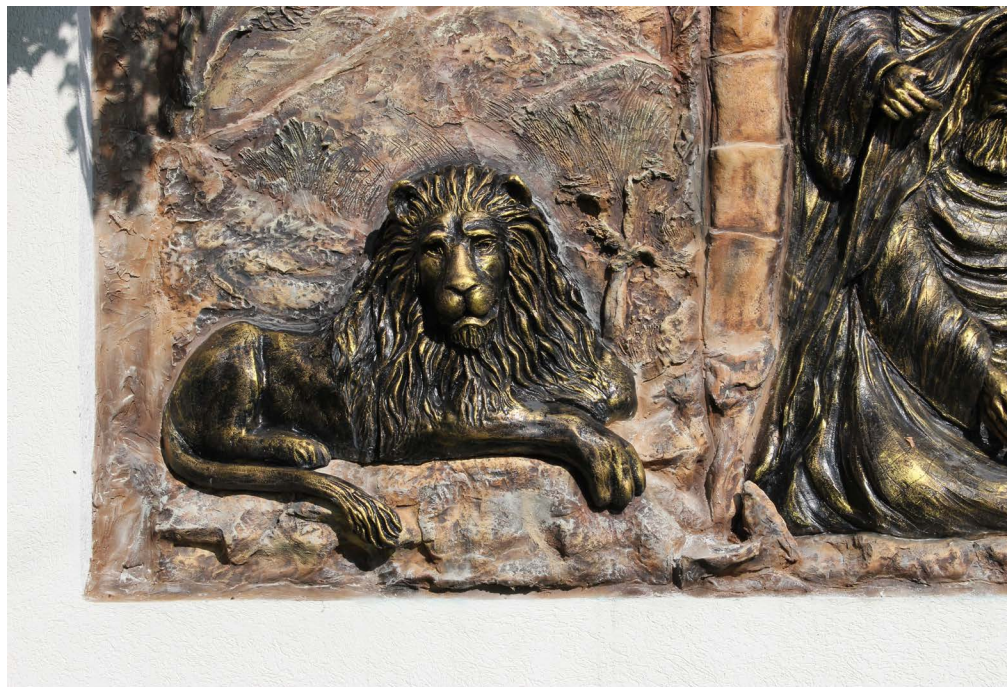
Tárgyi emlékek:

Mária parkban található alkotások

A park egyik legmeghatározóbb szobor együttese a Szent István felajánlja a Szent Koronát Szűz Máriának szoborcsoport, mely a park többi műalkotásával egyetemben Varga Gábor szobrászművész alkotása. A szobrot 2015-ben áldotta meg Dr. Katona István püspök Atya. Szintén a parkban találhatjuk a Remete Szent Pált ábrázoló domborművet. Az első ismert nevű keresztény remete a pálos rend névadója. A domborművön a rend címerében megtalálható motívumok találhatók, melyek Pálosvörösmart címerét is képezik. A közepén álló pálma oldalához 2 oldalról egy-egy sörényes himoroszlán ágaskodik. A fa tetején nyitott szárnyú, fekete holló, csőrében egy darab kenyérrel. A harmadik szobor Boldog Özsébet ábrázolja, kinek nevéhez fűződik a pálos rend megalapítása. A műalkotások méltón gyarapítják a település értékeit.

Örökségünk - Közpark
Máriapark

Örökségünk -Tárgyi emlékek
Egyéb szobrok, keresztek

Egyéb szobrok, keresztek

A településen két kereszt található. Az egyik a falu Mátrafüred felőli végén, a pincesor fölött található, a másik a Rákóczi út és Mátra utca sarkánál. Vele szemben Bene Miklós Aba Sámuel emlékére című szobra található.

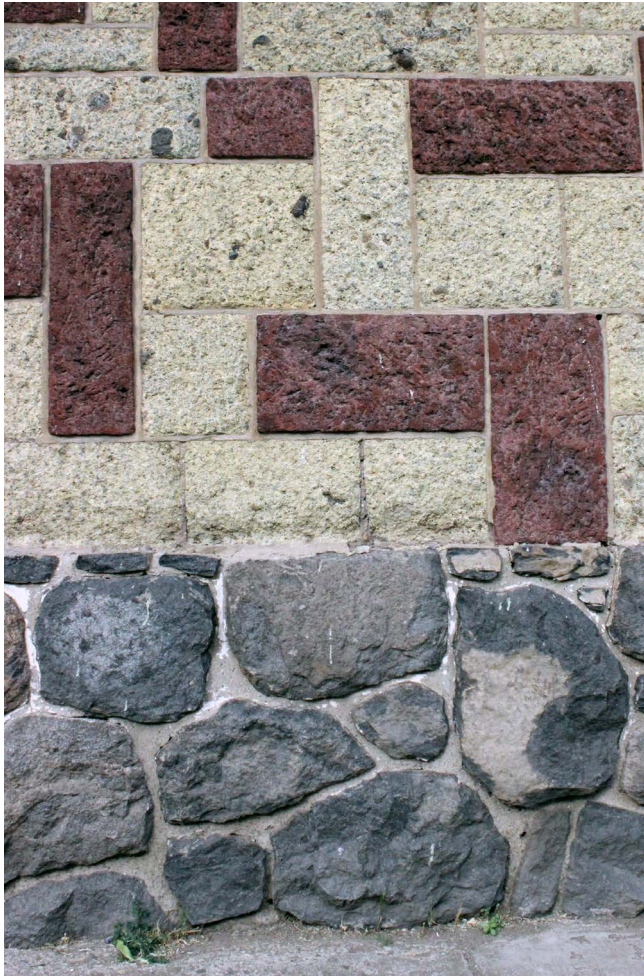

Településképi értékek:

Kőhomlokzatok

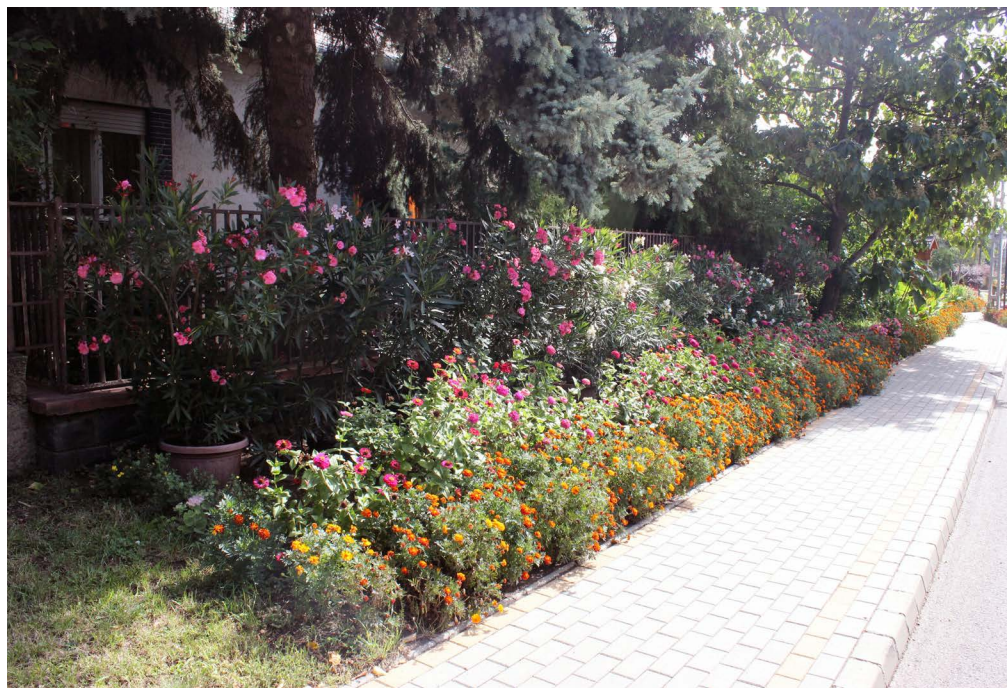
A fő úton tovább haladva szembejönnek a változatos kő homlokzatú házak. A falu határában mára elhagyatott kőbánya áll, az épületek nagy része ebből épült fel. A homlokzatokon ugyanakkor számos, a Mátra egyéb bányáiból származó követ is találunk. A hajdani kőművesek tehetségének köszönhetően igen változatos mintázatok, rakási formák alakultak ki. Talán az egyik legmeghatározóbb építészeti hagyatékunk. Habár korunk kardinális kérdése az energiatudatosság, melynek nevében előszeretettel burkoljuk körbe műanyag szigeteléssel lakóházainkat, de ezzel akár több problémát is okozhatunk, ha a régi épületünk természetes anyagokból áll. Ha tehetjük, védjük meg ezeket a szépen fennmaradt kőhomlokzatokat, és keressünk más megoldást a ház energetikai korszerűsítésére. Minden esetben kérjük ki szakember tanácsát.

Virágos előkertek

Végighaladva a településen nem mehetünk el szó nélkül a virágzó előkertek, hatalmas fáktól gazdag udvarok mellett. Habár a házakat tekintve nem mondhatjuk egységesnek a település képét, a rengeteg növény mégis azzá teszi. Különös gondot kell fordítanunk a faállományra. Óriásra nőtt fenyők, diófák mesélnek a település történelméről. Egy-egy udvar talán még a Pálos Kolostor kertjének emlékét őrzi. Az idősebb lakók különös gonddal ápolják virágos kertjeiket, fáradtságot, betegséget nem kímélve ápolják azt. Példát vehet róluk minden fiatal, aki a településre költözik. Olyan hagyomány ez, melyet nem szabad veszni hagyni.

Fák

A falu hegyvidéki hangulatát leginkább a kertekben, és közterületeken található rengeteg fa eredményezi. Olyan kincse ez a falunak, melyre különösen vigyázni kell. Egészséges fát csak különösen indokolt esetben vágjunk ki, a beteg, öreg fának pedig gondoskodjunk a pótlásáról.

Természeti értékeink:

Bene patak

A lakóövezeten kívül is számos természeti értéket rejtenek a Pálosvörösmartot körülvevő erdők. A Sárhegy lábánál, szinte a telkek végében folyik végig a település hosszán a Bene patak. A vízállása igen ingadozó, de hóolvadás idején igen nagy erővel folyik, és alakítja sziklás partvonalát. Jelenleg a terület vadregényesnek mondható, gyalogos ösvényen ugyan végigjárható, és bár helyenként szépen ki van tisztítva a part, inkább a dús aljnövényzet, bozót jellemzi. Az Önkormányzat rövidtávú tervei között szerepel a patak mentén végighúzódó kerékpárút megépítése, pihenő öblök kialakításával, mely magával vonná a patakpart teljes rendbetételét, beleértve a növényállományt is.

Örökségünk - Településképi értékek
Fák

Örökségünk -Természeti értékeink
Bene patak

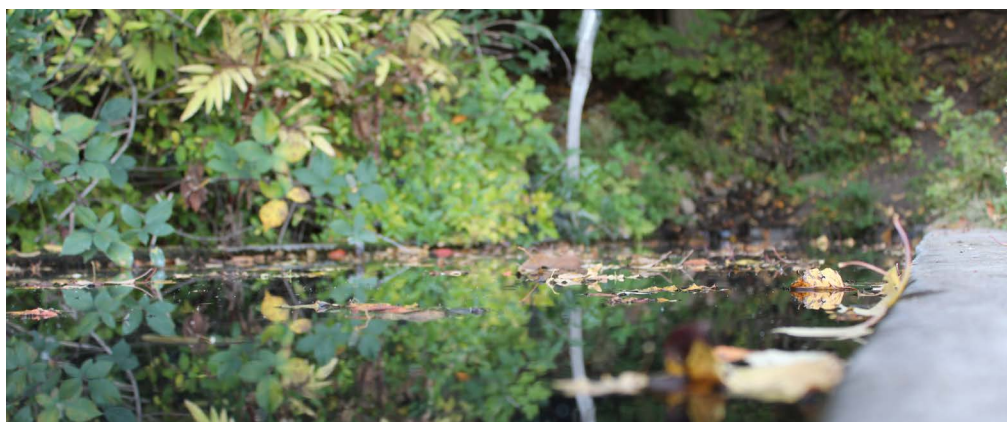

A Mária parktól észak felé indulva, kissé kaptatós erdei úton jutunk el a hegymászók által igen kedvelt Hólló-kőhöz. A sziklafalat elrejtí az erdő, azok pedig barlangokat rejtenek magukban. Egyelőre csak kevesen ismerik. Az idevezető út is igen változatos, a sziklát meg-mászva pedig csodás látvány tárul szemünk elé a sziklagyepes rétről.

Források

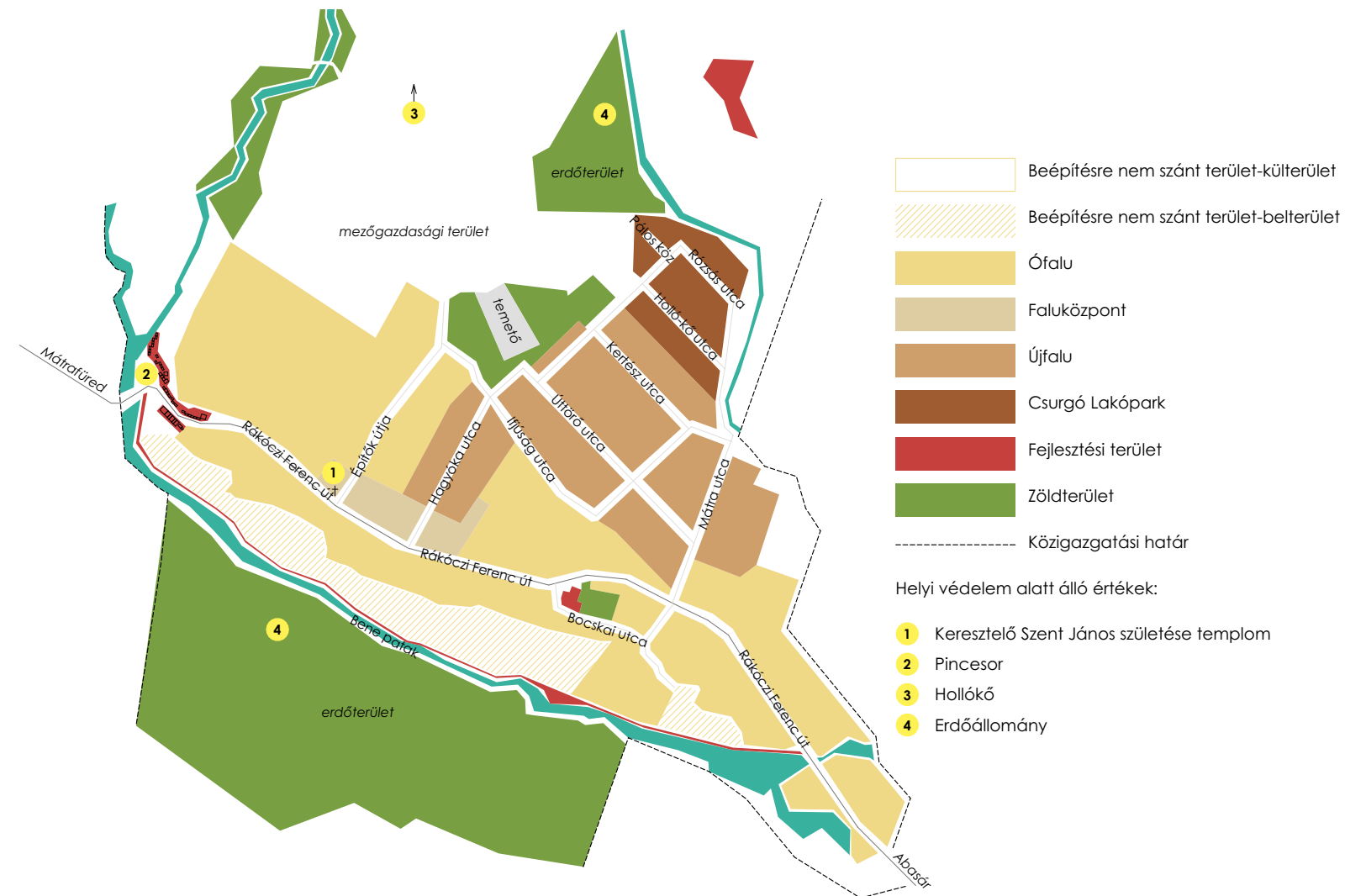
Egyik legnagyobb természeti értékünk a talajból nyomással előtörő természetes vízforrás, melynek tisztaságát laboratóriumi vizsgálatok igazolták, és a település egész éves vízszükségletét biztosítják. A teljes vízhálózat még feltáratlan, ezért kiemelten fontos, hogy az új telekosztásnál ne építsünk pincéket, azzal veszélyeztetve féltett kincsünket, a vizet. A Csurgó forrás a róla elnevezett lakóparktól 10 percnyi sétára található, állandó, gyenge vízhozamú ivóvíz minőségű forrás.

Örökségünk - Természeti értékek
Hollókő. Csurgó forrás

Településképi szempontból meghatározó területek

eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképi, arcuati jellemzők és településkarakter bemutatásával

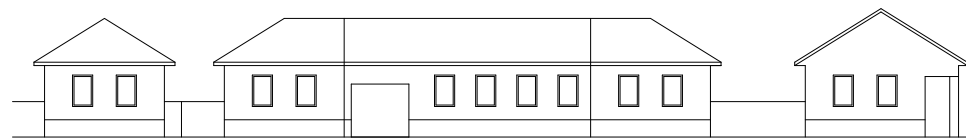
Településképi szempontból meghatározó területek

Ófalu

A Rákóczi út, Bocskai utca és Építők útja a település 3 legrégebbi utcája. Az utcakép, ha az épületeket nézzük, igen változatos, ami mégis egységessé teszi, azok a virágos, fás előkertek. Az épületek nagyrészt földszintesek, és három jellemző épülettípust említenék meg. Az épületek nagy része kétablakos kockaház sátoztetővel, mellette szűk kocsibeállóval. A második típusnál a kocsibeálló az épület szerves részét képezi, így az a telek teljes szélességében épült, az utcával párhuzamos gerincű nyeregtetővel. Több ilyen típusú épületből helyenként zárt sorú beépítés alakult ki. A harmadik, és az előző kettőhöz képest jóval kevesebb darabszámú épülettípus, az utcára merőlege gerincű, tornácos parasztház.

Az 1936-os adatok szerint, az akkori 101 ház lakóház közül 94-et kőből építettek. Ennek nagy részét a falu határában található kőfejtőben bányászták, az igen jól faragható, vöröses kőzetet a Mátra márványának nevezték. Ez a kő a piroxénandezit, mely egyéb kövekkel kiegészítve gyakran jelenik meg a homlokzaton akár lábazatként, vagy a teljes felületen megmutatkozva. A homlokzatok színezésében a kövekkel harmonikus pasztel földszíneket találjuk.

Településképi szempontból meghatározó területek
Ófalu

A fő út Mátrafüredhez közeli felén igen kevés kerítést láthatunk. Az épületek részben zárt sorúak, vagy a főépület mellett csak egy kapu áll, mint kerítés, és nincs előkert. A házak előtt viszont közterületen álló nyitott, virágos kertek vannak, melyeket a lakók gondoznak. Abasár felé haladva az épületek el vannak húzva az utcafronttól, így kerítéssel vannak határolva, de az előttük húzódó virágos kertek itt sem maradnak el, kiegészülve a kerítésen belüli gondozott előkertekkel. A kerítések többnyire alacsony kő, vagy beton lábazaton áttört fém pálcás, vagy hálós kerítések.

Településképi szempontból meghatározó területek
Ófalu

Ezen a területen kevés a beépítetlen telek, és kevés kivételtől eltekintve az épületek állapota jó, így elsősorban a felújítás lesz jellemző a közeljövőben. Habár az energiatudatosság manapság fontos szempont, lehetőség szerint őrizzük meg a megmaradt kőhomlokzatokat, hiszen településünk múltját hirdetik. A homlokzat színezésekor kerüljük a hivalkodó színeket, első sorban a fehér, törtfehér, és pasztel földszínek domináljanak, hangsúlyosabb színeket csak díszítő funkcióra alkalmazzunk a megfelelő arányban. A tetőfedő anyag egységes színű cserép. Törekedni kell az előkertek mielőbbi virágosítására, és gondozására. Amennyiben új házat szeretnénk erre a területre, a beépítést, és az építési vonalat a környező épületek elhelyezkedése határozza meg. A kialakult zárt sorú épülettömböket ne törjük meg egy szabadon, vagy oldalhatáron álló épülettel. A tetők hajásszöge 30-45°, formája igazodjon a szomszédos épületekéhez, egyszerű kialakítású nyereg, vagy sátoztető. A következő fejezetben részletesebben bemutatjuk ábrák segítségével a fent említett ajánlásokat.

Faluközpont:

A faluközpontba tartozik a templom, az önkormányzati épületek, valamint néhány lakóház, melyek karakterükben eltérnek a többi földszintes épülettől. Itt található az egykori Pajor ház, mely a hajdani pálos kolostor romjaira épült. A terület az Ófalu szívében szekszik, de magasságuk kiemeli az épületeket a földszintes házak közül. Habár az Ófaluban is találunk néhány aránytalanul magas házat, itt a faluközpontban nem tűnnek idegennek az épületek. Felújítás esetén őrizzük meg a házak karakterét, a látszó kőburkolatokat. Törekedjünk tradicionális külső kialakítására. A homlokzatok színezésénél kerüljük a harsány, hangsúlyos színeket. Vigyázzunk a fa-állományra, és az egyéb növényekre, kertünket különös odafigyeléssel gondozzuk.

Újfalú:

Az 1970-es években a település a Hagyóka utcával, majd további 4 új utcával bővült: Ifjúság utca, Úttörő utca, Kertész utca és Mát-ra utca. A terület mára nagyrészt beépült, de akadnak még rajta üres telkek is. Többnyire nagy alapterületű, többszintes épületeket találunk itt, melyeket hatalmas fák rejtene. A jelenlegi jogszabályok már le szabályozzák, hogy milyen magas épületet építhetünk. E téren, és egyéb vonatkozásban is ismerjük meg a helyi építési szabályzatot mielőtt nekiállunk a tervezésnek. Ezen a területen lehetőségünk nyílik modernebb épülettömegek elhelyezésére is, de itt is törekedjünk arra, hogy az a környezetébe beleolvadjon mind anyaghasználatával, színeivel, mind tömegével. A kerítések alacsony lábazattal és felső áttört szakasszal rendelkeznek, melyek többnyire fából, vagy fémből készültek.

Csurgó Lakópark:

Pálosvörösmart északkeleti részén található új telekosztás. A telkek értékesítése már évekkal ezelőtt megkezdődött, de idén indult az első építkezés. A település vezetősége kertvárosias hangulatú lakóparkot képzelt, földszintes, illetve tetőtér beépítéses házakkal. A terület meglehetősen lejtős, de ennek köszönhetően minden telekről gyönyörű kilátás nyílik. Ugyanakkor használjuk ki a terep adta lehetőségeket, és igyekezzünk a lehető legkevesebb feltöltést alkalmazni a végleges terep kialakításakor. Lehetőség van oldalhatáron álló, vagy szabadon álló telepítésre, előbbinél az épületet a telek északi oldalán kell elhelyezni. A tömegformálásánál is igyekezzünk a lejtős terep adottságait kihasználni, és elkerülni a túlzottan magas homlokzatokat. A tető hajlásszöge lehetőleg 30-45° közé essen, a tetőfedő anyag egyenletes színű cserép legyen. A homlokzat színezése ne legyen kirívó, hasonlóan az ófalunál ajánlottakhoz. Merítsünk ihletet a természetből. Házunk simuljon bele a tájba, legyen része annak, ne pedig idegen, hangsúlyos elemként magasodjon fölé.

Beépítésre nem szánt területek:

A belterületet övező mezőgazdasági, és erdőterületek szorosan hozzájárulnak a településképhez, számos természeti kincset rejtve magukban. Délnyugati oldalon a Sárhegy meredek hegyoldallal öleli a települést, lábánál folyik a Bene patak, mely a település egyik legmeghatározóbb eleme. Északkeleti oldalról először legelőket, szőlőket találunk, majd egy nagyobb kiterjedésű erdőt, mely többek között a Holló-kő sziklát is rejt.

Településképi szempontból meghatározó területek
Csurgó Lakópark, Beépítésre nem szánt területek

Fejlesztési terület:

Pálosvörösmart vezetősége az alábbi fejlesztéseket tűzte célul a közeljövőt illetően. Az elsőszámú, talán leghamarabb megvalósuló projekt a patakparton végighaladó bicikliút pihenőhelyekkel, és egy hagyományos fa játékokkal felépített játszótérrel, a bánya-kanyarban található kiindulópontján pedig egy pincére épülő fogadó, és kiállító épülettel. Reményeink szerint a megvalósuló Pálos Fogadó megalapozza majd a többi pince felújításának is az irányvonalát. A tervek egy hagyománytisztelő kis épületet ábrázolnak, a helyreállított, kőből épült pince tetején, belesimulva a pincesor fölött húzódó dombba. A felhasznált anyagok természetes anyagok, mint a kő, fa, és karakterében a környezet formavilágából táplálkozik. A tervezett pihenőterületek, és játszóterek is mind a természetességen, egyszerűsége alapszanak. A további pincék felújítása során is ezeket az elveket kell követni, mint a hagyományőrzés, természetes, eredetivel megegyező alapanyagok felhasználása, a környezetbe való maximális illeszkedés, belesimulás. A patakparton végighaladó bicikliút építésével együtt megtörténne a terület kitisztítása is. A jelenleg helyenként áthatolhatatlan aljnövényzetű patakpart egy természetes sétánnyá alakulna. Ha a projekt megvalósul, az utódaink feladata lesz a kialakított, impozáns környezet fenntartása, a terület gondozása.

A település szívében található az egykori bolt és kocsmá épülete. Habár sokak számára idegen, és visszás az épület, mégis karakteres pontja a településnek. Sorsa kétséges. Sokan legszívesebben lebontanák, de egy jól átgondolt felújítási javaslattal a településbe illeszkedő, modern hangulatú épület is válhatna belőle. Körülötte nagyobb zöldfelületet találunk, mely szintén fejlesztésre vár, így azzal együtt kezelve, kitűnő elhelyezkedésének köszönhetően kitűnő Jelenleg még nincs önkormányzati tulajdonban a felépítmény.

Településképi szempontból meghatározó területek
Fejlesztési terület

Ajánlások

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója

A továbbiakban javaslatokat olvashatnak a minőségi településkép kialakítására. Egy háznak nem csak önmagában kell szépnek lennie, hiszen a környezetének része. Mitől lesz az utcaképbe, tájba illeszkedő, arányos épületünk? Sematikus ábrák segítségével bemutatunk pozitív, és negatív példákat, az alábbi tematika szerint:

Településrészenként

Telepítés
Terepalakítás
Tömegformálás
Magassági arányok
Tetőforma és hajlásszög
Anyaghasználat
Színezés
Ajtók, ablakok
Építészeti résztelek
Kerítések
Kertek

Közterületek

Fejlesztési terület

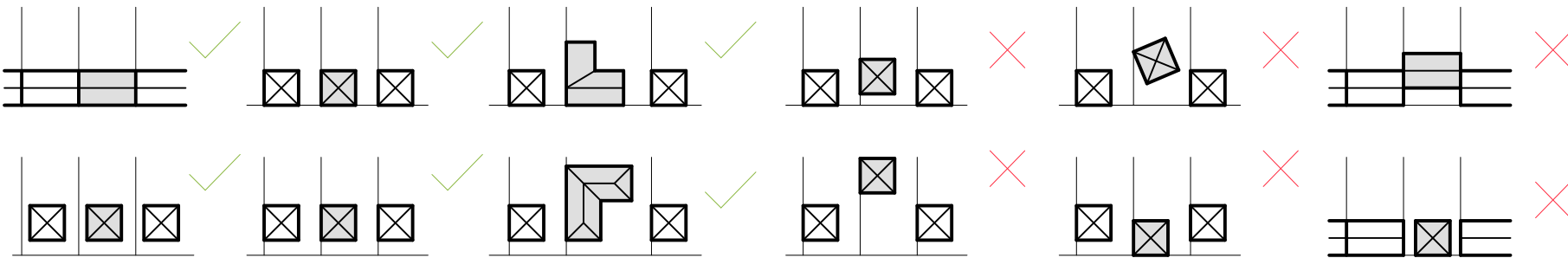
Beépítésre nem szánt terület

Általánosan elmondható, hogy a cél egy hagyományos, tradicionális alapokon nyugvó, melegséget árasztó kis hegyi falusi kép kialakítása. Emeletráépítés sehol nem megengedett. Az építési vonalakban a meglévő beépítést kövessük, a tetőformával, a gerinc irányultságával, és a hejlásszöggel is illeszkedjünk a szomszédos épületekhez. Ez utóbbi a 30-45° közötti tartományba essen. A homlokzatok tekintetében a színezés legyen semleges, pasztell színű, kerüljük a harsány, természetellenes színeket, alkalmazzunk bátran természetes anyagokat, de a tradíciókon alapuló kialakításmódban.

Ófalu

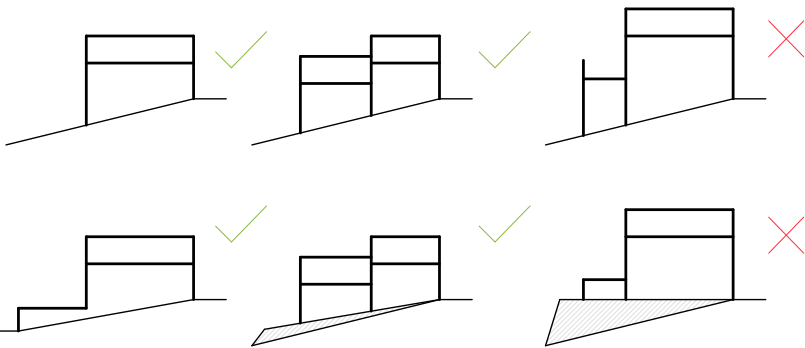
Telepítés

A település legrégebbi területe. A telkek nagy része beépített, de sajnálatos módon akad néhány elhanyagolt régi épület, ami menthetetlen, így elkerülhetetlen a bontása. Amennyiben új épületet építünk erre a területre, az építési vonalat a szomszédos épületek határozzák meg. Ha zártsorú épülettömbbe tervezünk, igazodjunk ehhez, és ne mozdítsuk ki épületünket a szomszédos épületek vonalából az utcafronton. Alkalmazhatunk L alakú formát, figyelembe véve, hogy ne árnyékoljuk túlzottan a szomszédos kertet. Oldalhatáron, vagy szabadon álló szomszédos épületek esetén mi is alkalmazzuk ezt az elhelyezést. Az utcafronti építési vonal meghatározásánál is vegyük figyelembe a szomszédok elhelyezkedését. Az épület legyen az utcával párhuzamos, illetve merőleges telepítésű. Amennyiben mégis lehetőségünk van az épületet a telék utcától távolabbi felére elhelyezni, akkor építkezzünk úgy, hogy az utcafronton megfelelő kerítés, vagy melléképület gondoskodjon az utcakép folytonosságáról.

Terepalakítás

Pálosvörösmart völgyben, de mégis hegyvidéki, változatos terepviszonyú területen fekszik. A Rákóczi úttól északra eső telkek viszonylag sík felszínűek. A délre, Bene-patak irányába néző telkek viszont igen erősen lejtnek, főleg az utca Mátrafüred felé eső oldalán. A meglévő házak vagy magas oldalú terasszal, vagy a terephez igazodó, teraszosan lépcsőző melléképületekkel csatlakoznak a hátsókerthez. Új építésnél, célszerűbb ez utóbbit választani, és kihasználni a terep kínálta lehetőségeket. A hátsókertet is ki lehet alakítani teraszosra, csak törekedjünk arra, hogy az eredeti terepszinttől ne legyen 1 méternél nagyobb az eltérés a végleges állapotot illetőleg. Fontos, hogy gondosan átgondoljuk, hogy az esővíz merre fog elfolyni, és azzal semmi esetre sem terheljük a szomszédos kertet. Ez valamennyi lejtős teleknél kiemelt fontosságú probléma!

Tömegformálás

A magyar falusi épületet az egyszerűség, és funkcionalizmus jellemzi. Alkalmazkodnak a domborzathoz, az éghajlathoz. Kövessük a példájukat, egyszerűségüket, és ne alkalmazzunk indokolatlanul bonyolult, tájidegen formát. Egyszerű kockaházak közé ne tervezünk olyan épületet, mely túlságosan tagolt tömeggel néz az utcafront felé, azt inkább kert felé irányítsuk, bár vegyük figyelembe, hogy megéri-e túlzottan összetett forma, hisz energetikailag sokat veszíthetünk a túl sok sarok, és törés révén. Ne más nemzetek tradícionális formavilágából merítsünk ihletet, mint a mediterrán típusú, vagy alpesi házak. Alkalmazzunk nyugodt, egyszerű tömegeket, melyeket emelet ráépítés és tető magasítás helyett vízszintes irányban bővítsünk. Törekedjünk a megfelelő arányok kialakítására, ne építsünk a környező házaknál nagyobb léptékű épületet. A házat úgy telepítsük, hogy az udvar felé néző terszunk a napos oldal felé nézzen, a hideg oldal legyen zártabb, kevés nyílászáróval. A kert legyen a ház szerves része.

Követendő példák:

Egyenes vonalú

L-alakú

T-alakú

Kockaház

Kontyolt tetős

L-alakú

Tornácos

Terepre simuló

Kerülendő példák:

Lapostetős

Alacsony hajlásszögű

Félnyereggtetős

Aránytalan tető

Csonka kontyos

Manzárd tetős

"Kutyaól" tetőablakkal

Emeletes

Tornyos

Tagolt

Mediterrán

Alpesi

Ajánlások - Ófalu
Tömegformálás

Magassági arányok – Tetőforma és hajlásszög

Épületünk magasságát igazítsuk a környezetéhez. Ebben a falurészben nagyrészt földszintes kis házakat találunk. A telkek többsége nagy, így lehetőségünk van az épületet úgy bővíteni, hogy ne kelljen emeletráépítés az épületre, építsük be a tetőteret, vagy bővítsük az épületet az udvar irányába, ez gyakran kényelmesebbnek is bizonyul a lépcső elhagyásával. A tető hajlásszöge, és formája se térjen el karakteresen a környező házakétól. Találunk néhány olyan oldalhatáron álló, utcára merőleges gerincű házat, melyek oromfallal néznek az utca felé, de ettől a néhány kivételtől eltekintve, az oldalhatáron álló és szabadon álló házak többsége sátoztetős, vagy kontyolt a teteje az utcafront felé. A zártsorúak pedig természetesen utcával párhuzamos gerincűek, esetenként az udvar felé forduló hátsó szárnyal. A meglévő tetők többsége 35-40°-os. Ettől ne térjünk el túlzottan, maradjunk a 30-45°-os tartományban. Különösen a zárt sorú épülettömböknél lehet szembe tűnő a különbség.

Egységes utcafront

Környezetből kilógó kialakítás:

Magasság:

Tetőhajlásszög:

Ajánlások - Ófalu
Magassági arányok - Tetőforma és hajlásszög

Anyaghasználat - Színezés - Homlokzatok

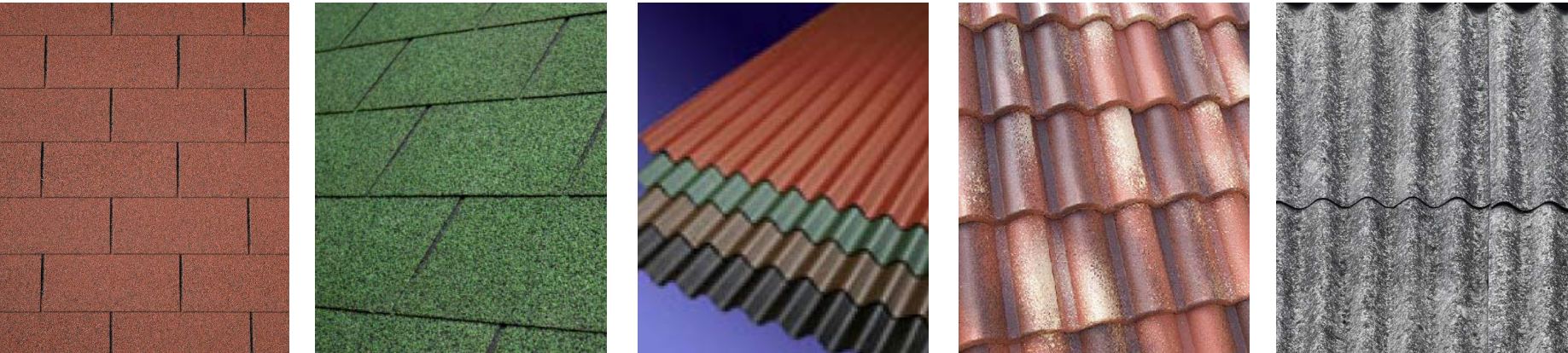
Pálosvörösmarton a tradicionális építőanyag a kő. Manapság ez persze nem egy korszerű építőanyag. Amennyiben viszont felújítunk egy kőépületet, kezeljük a követ kincsként. Ahogy egy korábbi fejezetben szó volt róla, a változatosan kialakított, egyedi kőhomlokzatok a településünk egyik legkülönlegesebb építészeti karaktere. Amennyiben felújítunk, igyekezzünk megmutatni az eredetileg szabadon hagyott kőfelületeket, és ne fedjük el, vagy fessük le őket, akár falon, vagy lábazaton jelennek meg. Bontás esetén törekedjünk arra, hogy minél nagyobb százalékban maradjanak épen az építőkövek, azokat számtalan helyen felhasználhatjuk, például a kertünkben kerítéselemként, vagy kerti építményként, vagy pusztán dekorációs céllal, növényekkel beültetve.

A homlokzat színezése legyen semleges, fehér, vagy pasztell földszínű. Kerüljük a sötét, hangsúlyos, természetellenes színeket, vagy csak díszítő elemként jelenjenek meg, a megfelelő arányt megtartva. Ez az ajánlás nem csak erre a területre, hanem a település egészére vonatkozik.

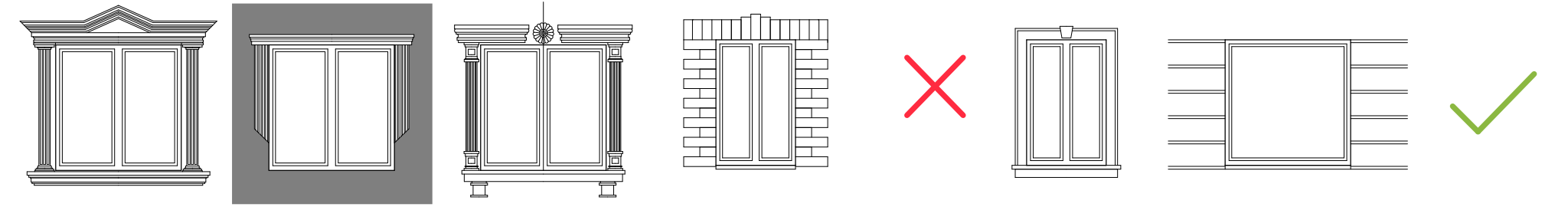
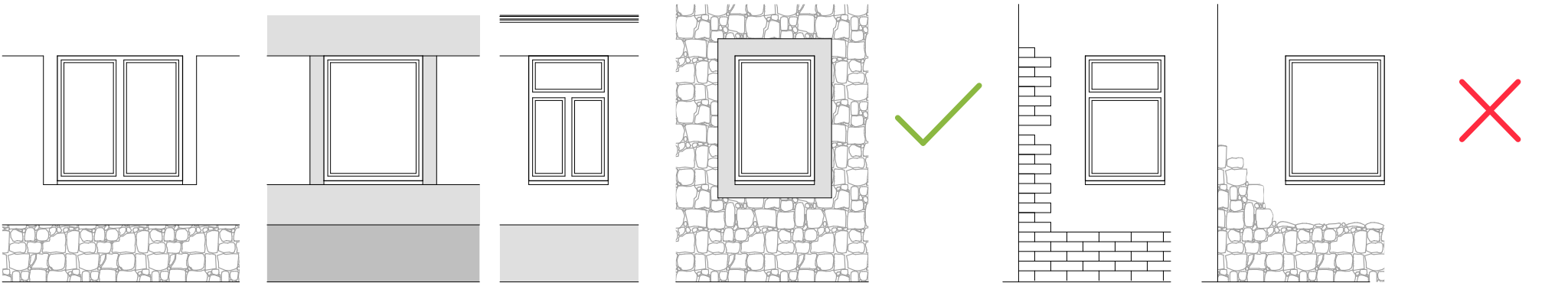
A tetőfedő anyag lehetőleg cserép legyen, natúr színben, vagy egységes vörös, barna, fekete, vagy szürke színben. Ne használjunk tájidegen mediterrán hatású, círmos fedőanyagot. Fémlemez fedést csak a kert felé néző terasz lefedésére készítsünk. Lehetőség szerint kerüljük a bitumenes zsindellyel történő felújítást, vagy a természetellenes színű fémlemez fedéssel történő burkolást. Őrizzük meg a hegyvidéki kistelepülés hangulatát, de mellőzve a környező országok kultúrájából átszivárgó hatásokat. Igen színes és gazdag a magyar építőművészet, merítsünk ebből példát, kiegészülve a modern építészet hatásaival.

Alkalmazzuk körültekintően a fát, mint építőanyagot. Sokoldalú építőanyag, de például egy gerendaház idegenül hathat a hagyományos épületek mellett.

A homlokzatok díszítésénél is törekedjünk az egyszerűsége, a környezettel való harmóniára, a természetes anyagok alkalmazására. Kerüljük a ragasztott, tapétaként ható kőutánezat, vagy téglaburkolatokat, különösképpen a lábataként használt kerámialapokat. Vakolatdíszeket ha alkalmazunk, azok egyszerű vonalvezetésűek legyenek, kiemelve például az ablakok szemöldökét, párkányvonalát, az ereszt. Ne készítsünk kő mintázataúra karcot vakolatot. Kerüljük az épület sarkaira ragasztott, vagy szabálytalan alakban felragasztott kő, vagy téglaburkolatot, az ablakokat keretező eltúlzott stukkókat, díszeket.

Ajtók, ablakok

Néhány háznál még megtalálhatóak a régi gerébtokos faablakok. Mielőtt kicserélnénk őket, gondolkozzunk el a felújítás lehetőségén. Egy jó szakember kitűnő állapotú, a korszerű ablakokkal vetekedő nyílászárót tud belőle varázsolni, és ezzel megőrizhetjük a múlt egy kis darabkáját. Figyeljük meg a régi házak ablakainak arányát, léptékét. Az ablakok kiosztásánál törekedjünk a szimmetriára, és az egyenletes, ritmusos kiosztásra. Az utcáfrontra ne nyissunk mellék helyiséget, oda nem illő kis ablakkal. A kert irányába viszont nyithatunk nagyobb nyílásokat, így szinte elveszhet a határ kint és bent között, és sokkal tágasabbnak hatnak a helyiségek. A kilátás pedig a legtöbb telekről káprázatos.

Építészeti részletek

Nagyon sok épület, település szépsége a részleteiben rejlik. Apró elrejtett finomságok, melyekre elsőre nem is figyelünk fel, csak annyit veszünk észre, hogy jól érezzük ott magunkat, vagy kedves számunkra egy épület, egy kert, egy park. Nem kell feltétlenül újnak lennie, vagy modernnek, tökéletesnek. Egy gondosan megmunkált fém tárgy, vagy épületrész, egy ízlésesen faragott fa részlet, vagy egy jól megválasztott növény karakterében megváltoztathatja a környezetünket.

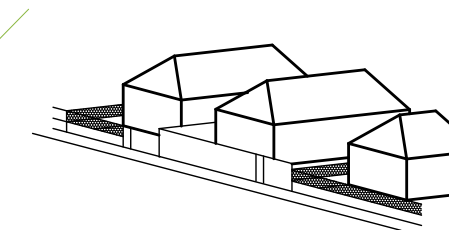
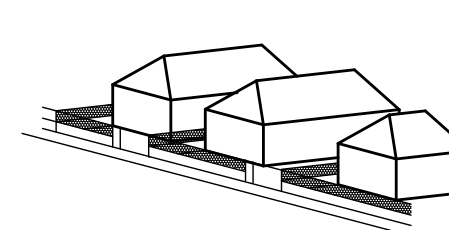
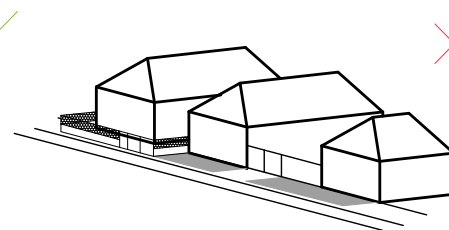
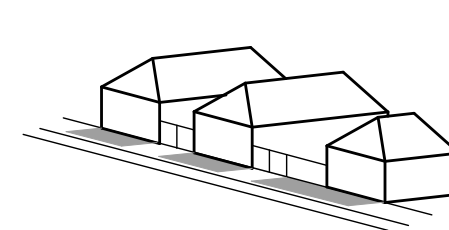

Kerítések

A fő úton végighaladva igen változatos kerítéseket láthatunk, de fellelhetünk benne rendszert, melyhez igazodni is kell új kerítés építéskor

Az első típusnál az épület előtt nyitott előkert található, a kerítés pedig a házzal egyvonalban, a telek első szélén helyezkedik el. Gyakran csak egy kocsibeállóni hely van a két épület között, vagy tömör kerítés csatlakozik az épülethez. Ebben az esetben az előkertet nem keríthetjük le, hiszen az közterület.

Az előkertes házaknál alacsony lábazatú kerítés található, áttört fém felső szakasszal, gyakran művesen kidolgozott kapuval. A tömör kerítés, illetve lábazta készülhet kőből, vagy falazott, vakolt szerkezetből. Ebben az esetben viszont nem építhetünk tömör kerítést, hanem legyen átlátható, így alkotva egysége utcaképet a szomszédos épületekkel.

Pálosvörösmarton a kerteknek, növényeknek igen nagy jelentősége van településképi szempontból, és az emberek mindennapjainak is szerves része. A telkek nagy része igen nagy, és habár hegyvidéki település, és helyenként igen köves, nehezen dolgozható a talaj, mégis sokan fordították gazdagon termő konyhakertté. Az ide látogatóknak először a virágos előkertek tűnnek fel. Gyakran a hátsó udvar rejtve marad az idegenek szeme elől. Ha beljebb sétálunk a településen, vagy a patakparton, akkor elénk tűnnek a gondozott udvarok. Ahol nem természetnek benne, ott gyümölcsfák, diófák állnak, vagy a gyermekes családoknál, nagyszülőknél hatalmas játszóudvar van kialakítva a gyerekeknek. Fontos, hogy fát csak akkor vágjunk ki, ha az beteg, öreg, vagy kiszáradt. Telepítsünk olyan fajokat, melyek honosak a Mátrában, vagy régóta betelepített növények. Vadon termő cserjék közül gyakori a vadrózsa, kökény, bodza, és a mogoró. Konyhakerti növények közül megterem minden, csak számítani kell a későbbi termésre, vagy virágoknál a későbbi virágzásra a mélyebben, hűvösebb területen lévő kerteknél.

Ajánlások - Ófalu
Kertek

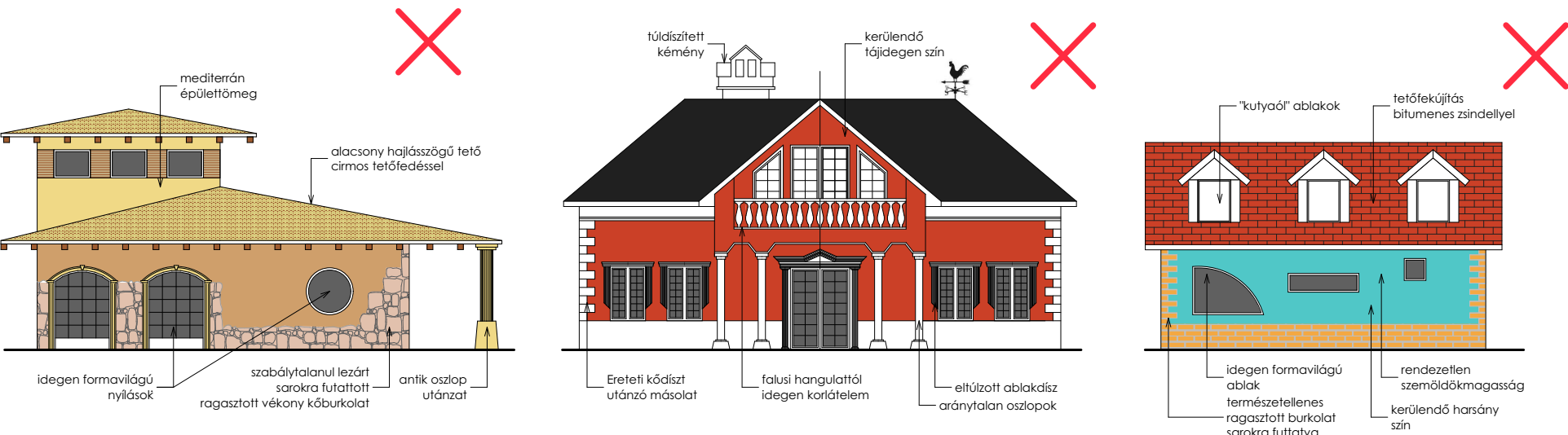
Faluközpont

Telepítés - Terepalakítás

Amennyiben bontásra kerül a területen épület, az építésnél tartsuk meg az eredeti épület beépítési vonalát. A telkek sík területen fekszenek, terepalakítás nem szükséges.

Tömegformálás - Magassági arányok – Tetőforma és tetőhajlásszög - Homlokzatok

Az itt elhelyezkedő néhány lakóház mellett itt találhatóak a település középületei. A meglévő épületek között találunk magasabb, emeletes épületeket, de új épület építésekor ne ezekhez igazodjunk, ide is érvényesek az Ófalu településrészben előírt ajánlások. A tető hajlásszöge legyen 30-45 ° közötti. Az épületek többsége párhuzamosan húzódik az utcával, így a tető vonala is legyen az utcával párhuzamos gerincű. Kerüljük a túlságosan széles, aránytalan tetőket. A természetes kő felületeket lehetőség szerint őrizzük meg, és ne fedjük, vagy fessük le azokat. Használjunk eredeti természetes anyagokat, és kerüljük az azokat utánozó díszítőelemeket, burkolatokat, vakolatmintákat. A tetőfedő anyag legyen cserép, egységes színben. Felújítás esetén ne használjunk lehetőség szerint bitumenes lemezt, cserepes lemezt, nagytáblás félmelezt, trapézlemezt. Díszítőelemek alkalmazásakor ne essünk itt se túlzásba a stukkókat, ablakkeretező díszeket illetően, alkalmazzunk a régi vakolatdíszekhez hasonló egyszerű vonalvezetésű elemeket, ha minden áron ezt a stílust szeretnénk alkalmazni. Lehetőség szerint abban az esetben is kérjük ki szakember segítségét a felújítást illetően, ha azt a jogszabály nem írja elő.

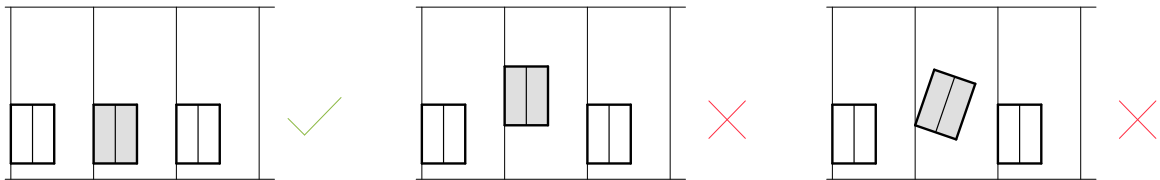
Ajánlások - Faluközpont
Telepítés - Terepalakítás, Tömegformálás - Magassági arányok - Tetőforma és hajlásszög - Homlokzatok

Újfalú

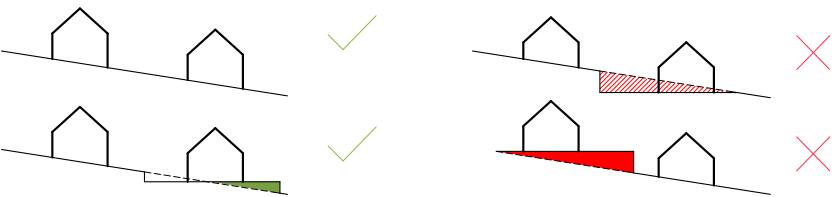
Telepítés

Ezen a területen az épületek oldalhatáron állnak, és mindenütt előkertet találunk. A telkek mérete jóval kisebb, mint az Ófalú területen. Az előkertek mérete ne legyen sokkal nagyobb, mint az utcában általában. Ha nagyon hátra húzzuk az épületet, aránytalanul nagy előkert alakul ki a védett hátsó kert rovására. A garázs elhelyezésénél is vegyük figyelembe, hogy minél kevesebb helyet vegyen el a garázskapuig vezető burkolt felület a kertből, vagy a garázst leginkább ne válasszuk szét a főépülettől. Az épület tengelyei ne legyenek elforgatva az utca rendszeréhez képest. Fontos, hogy építés, bővítés során értékes fát ne kelljen kivágni.

Terpalakítás

A terület egy rész igen lejtős, a lejtés iránya az utcákkal párhuzamos. Lehetőség szerint tartsuk meg a terep eredeti szintjét, de amennyiben mégis terepet rendeznénk, a végleges szint eltérése az eredetihez képest 1 m lehet. Kialakult szomszéd épület mellett nem tölthetjük föl jobban a telkünket, mint annak a lábazata, vagy lábazati szigetelése. Gondoskodjunk az esővíz megfelelő elvezetéséről.

Ajánlások - Újfalú
Telepítés

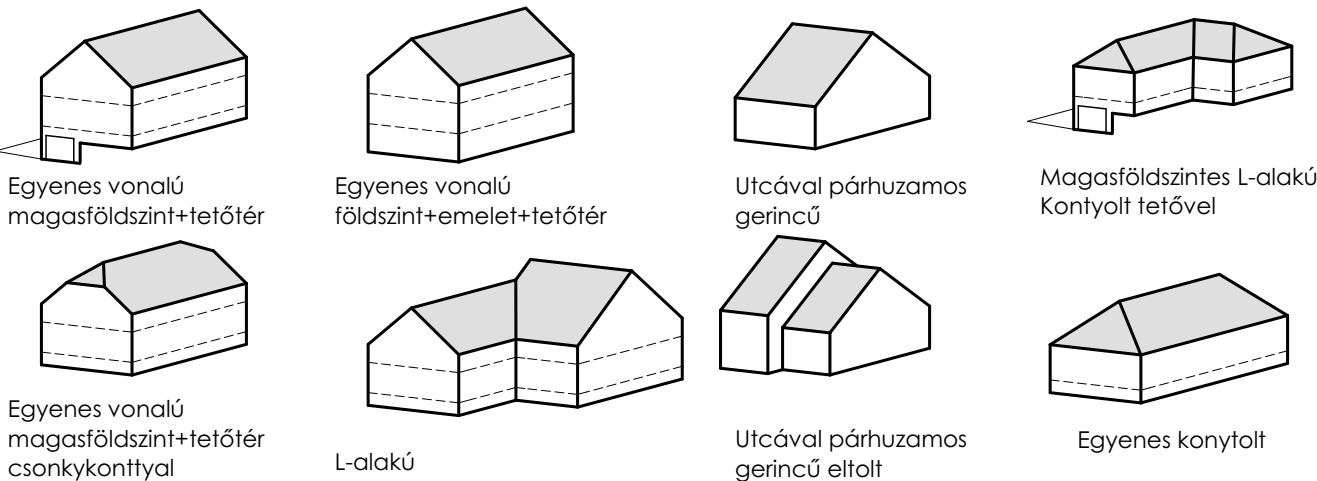
Tömegformálás - Magassági arányok – Tetőforma és tetőhajlásszög

Az újfalú területen lévő házak nagyon változatosak, és nagyon különbözőek, igen nehéz egységet találni közöttük. Ami mégis összefogja őket, az a dús növényzet, óriásira nőtt fák. A házak többsége abban a korban épült, amikor az emberek, a mai trendekkel ellentétben, minél nagyobb, és magasabb épületet akartak maguknak építeni. Nem ritka az emelet plusz tetőtér beépítéses épület. A jelenlegi szabályzat már nem enged ilyen magas építménymagasságot, ennek megfelelően azóta arányosabb, gazdaságosabb házak is épületek. Ha jobban megvizsgáljuk a területet, megfigyelhetünk háztípusokat, melyek csoportosan jelennek meg. Talán a legnagyobb csoport az utcára merőleges gerincű, magasföldszintes, tetőtér beépítéses épület, alacsony, vagy magas térdfallal, esetleg emelet és tetőtér beépítéssel. Ez utóbbi már biztosan nem felel meg a jelenlegi előírásoknak. Ennek a csoportnak egy változata, mikor az épület L alakú. A tetők gyakran csonkakonttyal készültek. Új épület esetén ehhez a csoporthoz tartozó épületformát érdemes alkalmazni a mai modern építészet elemeit kihasználva.

Egy másik típus, az utcával párhuzamos gerincű épület. Ennél aránytalanul nagy oldalsó oromfalas homlokzat jön létre, és az utcafront kialakítására is sokkal kevesebb variációnk van. Lehetőleg ne válasszuk ezt a típust.

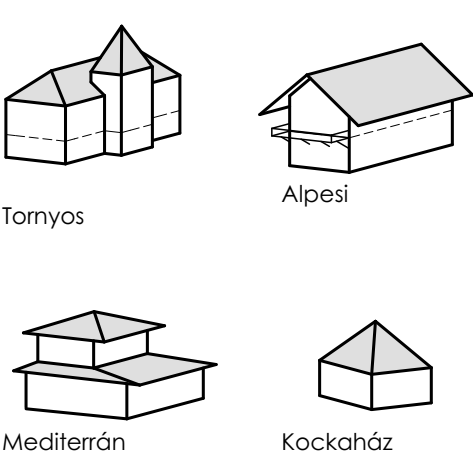
A legújabb házak többnyire oromfal nélkül, kontyolt tetővel készültek. A régebbi házaknál sokkal kisebb, emberibb léptékűek. Gyakran magasföldszintesek, hogy a garázs kényelmesen elhelyezhető legyen a pincében anélkül, hogy túl meredek rámpát kelljen építeni. Arra a kérdésre, hogy erre a területre milyen épületet érdemes építeni, hogy az harmonikus legyen a környezetével, elég nehéz választ adni. Ebben az esetben is nézzünk szét a környező házak között, és merítsünk ihletet. Kerüljük az idegen kultúrákból merített példákat. Nézzünk szét a kortárs építészetben, ezen a területen bátran alkalmazhatunk újszerű, modern építészeti stílusokat.

Meglévő típusok:

Ajánlások - Újfalú
Tömegformálás - Magassági arányok - Tetőforma és hajlásszög

Kerülendő példák:

Anyaghasználat – Színezés – Homlokzat

Ahogy korábban olvashattuk, az Ófalu területre írt ajánlás ide is igaz. A homlokzat kialakításánál alkalmazzunk bátran természetes anyagokat, de kerüljük az azokat utánzó struktúrákat, ragasztott burkolatokat, vagy a fa nem megfelelő felhasználási módját. A színezés is legyen pasztell, természetes szín, ne válasszunk harsány, sötét, telt tónusokat. Óvakodjunk a felesleges, ódivatú díszítő elemektől. A tetők fedésénél a cserépen kívül alkalmazhatunk korcolt fémlemez fedést, vagy a kettő kombinációját.

Kerítések - Kertek

A területen alacsony lábazatú kerítéseket találunk, áttört felső szakasszal, mely fából, vagy fémből készült. Kerüljük a teljesen zárt, magas kerítéseket, a belátást növényekkel csökkentjük. A hátsó kertben alkalmazhatunk sövénykerítést, vagy növényvel futtatott hálót, hogy az beleolvadjon a kert többi részébe.

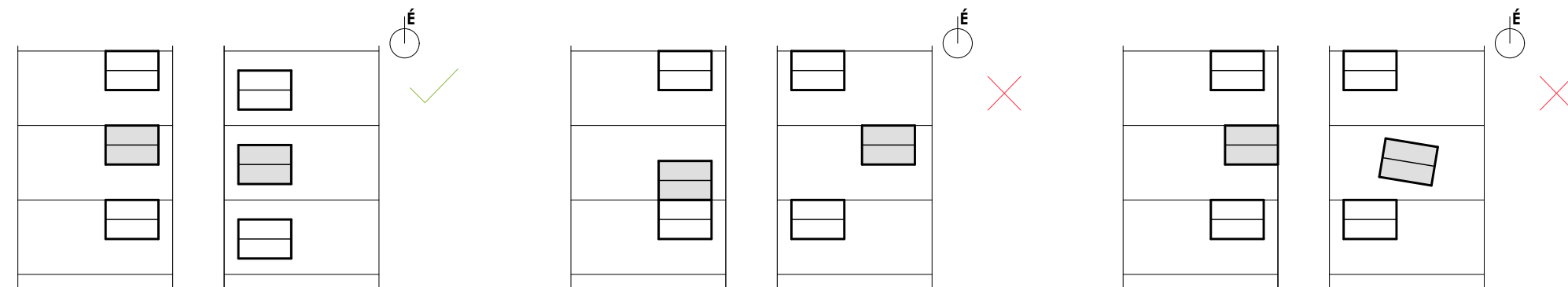
A kertekben hatalmas fákat találunk, gyakran az előkertben is, melyek az épületeket szinte elrejtik az utcáról nézve.

Csurgó-lakópark

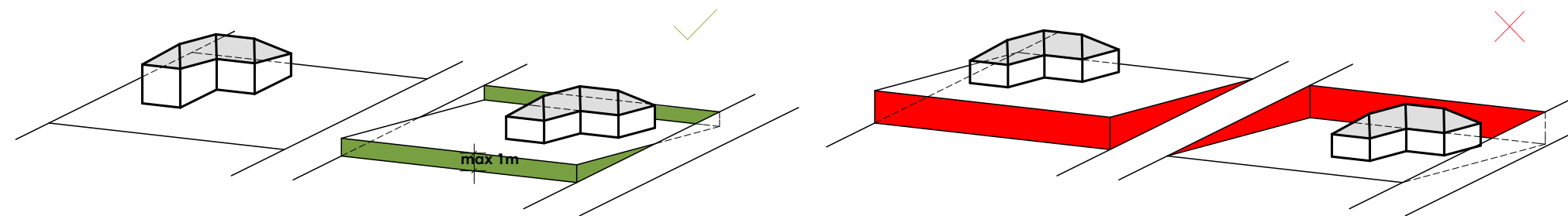
Telepítés

A területen lehetőségünk van oldalhatáron álló, vagy szabadonálló épület elhelyezésére a telek északi oldalán. Az épület tengelyei ne legyenek elforgatva az utca vonalához képest. Tartsunk egységes előkert méretet, melynek mélysége 5 méter, ennél kevesebb nem lehet, több pedig nem tanácsos, hogy legyen. Az utcaképet is megbontjuk egy hátrahúzott épülettel.

Terepalakítás

Az új telekosztás igen lejtős területen fekszik, cserébe valamennyi házból csodás kilátás fog elénk tárulni. Használjuk ki a terep adta lehetőségeket, ne ragaszkodjunk ahhoz, hogy síkra töltsük fel az udvart. Az eredeti szinthez képest 1 m lehet az eltérés. Praktikus lehet szinteltolást alkalmazni, törekedjünk arra, hogy ne jöjjenek létre aránytalanul nagy felületű, vagy magasságú homlokzatrészek.

Tömegformálás - Magassági arányok – Tetőforma és tetőhajlásszög

Az épület megformálásánál gondoljuk jól át, hogy mekkora házra van valójában szükségünk. Ne építsünk feleslegesen nagy épületet, egy jól átgondolt alaprajz viszont annál inkább hasznos lehet. A területen nem megengedett az emeletráépítés, vagy magas térdfal létesítése. A település ivóvízellátásának védelmének érdekében a területen nem megengedett az alápincézés. A tető hajlásszöge 30-45° között legyen, lehet kontyolt, vagy oromfalas, de nem legyen túlzottan tagolt a tetőidom. Kerüljük a mediterrán típusú épületek tervezését, és a lapostető, illetve alacsony hajlásszögű tető sem megengedett. Alkalmazzunk sík tetőablakokat a kiugró „kutyaólak” helyett. A tömeget arányosan tagoljuk, ne legyenek eltúlzott méretű tetők a nagy fesztávolság miatt, az épület inkább hosszanti irányban terjeszkedjen. Ne aggassunk felesleges tagozatokat, kiugrásokat, melyek túlbonyolítják az épületet.

Anyaghasználat – Színezés – Homlokzat

A színezés tekintetében erre a területre is ugyanaz igaz, mint a falu többi részére. Részesítsük előnyben a lágy földszíneket, és kerüljük a tiszta, feltűnő színek alkalmazását. válasszunk fehér színt, vagy törjük meg a szürke, barna, sárga árnyalataival. Ne válasszunk 2-nél több szín a homlokzat színezésére. Ne alkalmazzunk sötét, például mediterrán hatású erős terrakotta színt nagy felületen. Kerüljük a kék, zöld, lila, és rózsaszín árnyalatait. Használjuk bátran a természetes anyagokat akár kerítésnek, vagy díszítőelemnek, lehetőleg helyi anyagokat felhasználva, viszont ne alkalmazzunk az azokat utánzó ragasztott burkolatokat, kerámialapokat, vagy a vakolatba karcolt mintázatokat.

Földszinti alaprajz

Tetőtéri alaprajz

Homlokzati változatok

54

Tömegformálás - Magassági arányok - Tetőforma és hajlásszög - Anyghasználat - Színezés - Homlokzat - Kerítés - Kert

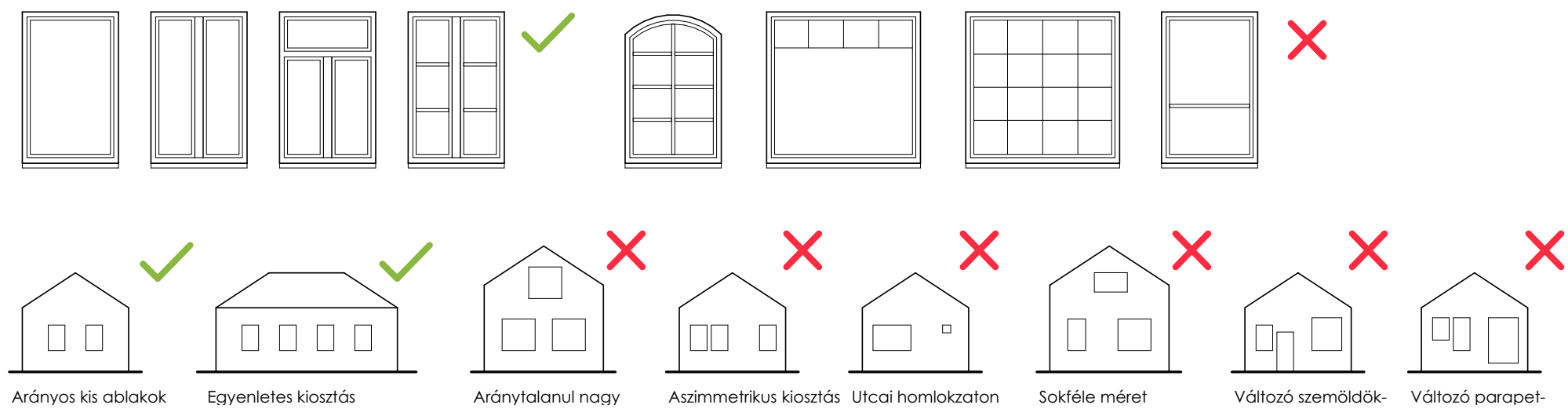
Ajánlások - Csurgó lakópark
Követendő példák

55

Ajtók- Ablakok

Az ablakok kiasztása a főhomlokzaton igazodjon a hagyományos épületek nyílásrendszeréhez. Legyen szimmetrikus, az ablakok kisebb méretűek, és nyújtott arányúak. Inspirálódjunk a nép építészet példáiból. Kerüljük a félköríves ablakokat, és a felesleges osztásokat, üvegdíszeket. A kert felé bátran alkalmazhatunk nagyobb méretű nyílásokat.

Építészeti részletek

Az ablakok kiasztása a főhomlokzaton igazodjon a hagyományos épületek nyílásrendszeréhez. Legyen szimmetrikus, az ablakok kisebb méretűek, és nyújtott arányúak. Inspirálódjunk a nép építészet példáiból. Kerüljük a félköríves ablakokat, és a felesleges osztásokat, üvegdíszeket. A kert felé bátran alkalmazhatunk nagyobb méretű nyílásokat.

Kerítés

Az utcafronton a kerítéseknek legyen alacsony, tömör lábazata, és áttört felső része, melyeknek összmagassága maximum 150 cm. A tömör kerítés nem megfelelő. A telek többi oldalán ne építsünk olyan magas tömör kerítést, mely korlátozza a szomszéd házat a szabad kilátásban, de gondolkodjunk a megfelelő kialakításról a magánszféra sértetlenségének biztosítására, például növényrel futtatva, vagy sövénnel.

Kert

Kertünket kezdjük el idejében megtervezni, kialakítani, és építsük, majd gondozzuk olyan gonddal, mint magát a házat. Minimalizáljuk a burkolt felületeket, a gépkocsi tárolását lehetőleg a lakóépületen belül oldjuk meg, hogy melléképületet csak a kerti eszközök tárolására kelljen építenünk.

Fejlesztési terület

A felsorolt fejlesztési területek közül mind más karakterű. Nem az eddigi tematika szerint vesszük végig az ajánlásokat, hanem külön-külön más szempontok szerint.

Patakpart

A területen épület nem helyezhető el, leszámítva egy pihenőterületet, illetve játszóteret kiszolgáló raktár építmény. Minden utcabútor, és tereptárgy olyan módon kialakítandó, hogy az maximálisan illeszkedjen a környezetbe, a természethez, szinte oly módon, hogy láthatatlan marad. Különös gondot kell fordítani a növényzet megfelelő gondozására, új növények telepítésekor a honos fajok előnyben részesítésére. Kiemelt, és különleges szempont a megfelelő vadvédelem, mely vonatkozik mind a tárgyakra, mind a növényzetre, illetve a szomszédos kertekre.

A képeken egyéb forrásból származó hangulatképeket láthatunk.

Pincesor

A terület igen csak fejlesztésre szorul, nem méltó hozzá a jelenlegi állapota. A pincék nagy része magántulajdonban van, de remélhetőleg egy önkormányzati fejlesztés ösztönözné a többi tulajdonost is a felújításra, mely során a tradíciókat kell követni. A pincék anyaga kő, vagy tégl, a felújítás során is használjuk ezeket az építőanyagokat. Jelenleg nem található hagyományos felépítmény a pincék fölött, abban az esetben, ha illet építenénk, nézzük meg a környező településeken található prэшázakat. Készülhet kőből, vagy falazott szerkezetből fehér, vagy szürkés színben. Nyeregtetős, melynek vonala párhuzamos a pince hossz tengelyével. A tetőfedőanyag cserép.

„ÁFÉSZ” épület

Az egykori kocsm, és bolt mára elhagyatott épülete a település szívében fekszik. Akár felújításra, akár bontásra kerül az új funkcióknak is közösségi szerepet kell betölteni. Bár idegennek tűnhet, formavilága nem áll távol a Mátrában található ormfalas kőépületeknek, melyek pihenőhelyek, buszmegállók, vagy akár lakóépületek. Megfelelő vastagságú kőburkolattal, korszerű nagy nyílásokkal egy modern, de mégis mátrai hangulatú épületté varázsolható, nem is sok átalakítással. A mellette fekvő zöld területtel együtt kezelve méltón válhatna a falu tényleges központjává. Amennyiben bontásra kerül, az egyik lehetőség, hogy a helyére nem kerül épület, hanem egy szobrot állít a település, és közparkot köré. Ha épület építése mellett dönt a testület, az legyen a környezetébe simuló vidéki hangulatú, de mégis kortárs épület, magán viselve a jelenkor építészeti jegyeit, és egyben a hagyományos magyar építészet vonásait is. Mivel a Rákóczi út kanyarodik itt, így Mátrafüred felől érkezve az épülettel szembe megyünk, így az egyik leghangsúlyosabb helyen elterülő ház.

Egyéb fejlesztési terület

A további fejlesztéseknél fontos, hogy a gazdaságosságon, és fenntarthatóságon kívül gondot fordítsunk a esztétikumra is. Egy jól megválasztott építészeti karakter és igényes kialakításmód rejtett módon vonzza a látogatókat. Pálosvörösmart talán egyetlen fejlődési iránya a turizmus. Az országot járva számos kiválóan kivitelezett projektet találunk. Ahhoz, hogy versenyben tudjunk maradni elengedhetetlen a minőségi építészeti tervezés, és magas szintű kivitelezés. Amennyiben olyan területre fejlesztünk, mely a természet szívében áll, az épület legyen nagyon szolid, és szinte láthatatlan. Kerüljük a hivalkodó, hangsúlyos, a tájba idegen épületeket, hiszen ebben az esetben a kevesebb több. Merítsünk bátran a környék múltjából, hagyományából, de körültekintően. Ne a tágabban értelmezett magyar népművészetből, hanem a tájegységünkre jellemző formavilágból építkezzünk.

Eyrie házak - Kaiwaka, New Zealand

Daisen rezidencia - Yonago, Japán

Beépítésre nem szánt terület

Kiemelkedően fontos a település természetes környezetének védelme, mely területek közül sok Natura 2000-es terület, így különleges védelem alatt áll. Ide tartozik a település közigazgatási területén a belterülettől északra eső szinte teljes terület. A Natura 2000-es területekre vonatkozó jogszabályi háttérrel a 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet adja, az érintett földrészeket pedig a 14/2010. (V.11) KvVM rendelet hirdette ki. Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 13., 17-19. §-ai szabályozzák az országos ökológiai hálózatot. Pálosvörösmart bizonyos területei magterület, illetve puffertérület övezetekbe esnek. A lakott területről délre eső sárhegyi emelkedőn területünkre esik egy darabka természetvédelmi terület, mely Abasár területén folytatódik.

Növényzet

A település területén található erdők helyi védelem alatt állnak. Fontos mind kül-, mind belterületen a növényállomány folyamatos felülvizsgálata, szükség esetén pótlása. Ebben az esetben részesítsük előnyben a különböző juhar fajokat, nyírt, nyárat, gyertyánt, bükköt, kőriszt, vadcsereznyét, vadalmát, vadkörte, tölgyet, fűz, berkenyét, hársot, szil. Tűlevelű fajok közül a közönséges borókát. Lombos cserjékből a somot, galagonyát, kecskerágót, homoktövis, loncot, fűz, bodzát, gyöngyvesszőt.

Közterületek:

Utak, utcák:

Pálosvörösmart területén igen jó minőségűek az utak, a járdák. Feladatunk ezt fenn is tartani, az esetleges bontással járó javítási munkák után is az eredeti állapottal megegyező felület elkészítésének biztosítása. A legtöbb utcában zöldfelület kíséri a burkolt felületet, melyet általában a lakók gondoznak elkerítetlen előkertként. Különösen szép előkerteket láthatunk az Építők útján végighaladva, és a település Abasár felőli végén. Az út mentén parkolók lettek kialakítva biztosítva az épületek előtti biztonságos megállást. A térkővel burkolt járdák és parkolók szépen elkülönülnek az úttest felületétől. Hegyvidéki település lévén a terepviszonyok igen változatosak, ami esőzések során komoly gondot is okozhat. Habár az esővíz elvezetés a falu területén rendezett, kitartó esőzések során átbukik a víz a járda peremén, és előnti a mélyebben fekvő telkeket. A felújított járda és úttest következménye, hogy a házak egy része alacsonyabban fekszik a járda szintjétől. Fontos, hogy megfelelő vízvédtelemről gondolkodjunk szivárgók, vagy víznyelők építésével.

Közparkok:

A településen jelenleg egy használatban lévő közpark van, a Mária-park, illetve néhány közkert, mint például a település két végén található kertek, vagy az Aba Sámuel szobrát körbeölelő kis teresedés a főút mellett, valamint a temető mellett található telepített akácos erdő. A település vezetése különös gondot fordít karbantartásukra, és ehhez a lakosságtól is rengeteg önkéntes segítséget kap. Érdemes lenne az „ÁFÉSZ” épület melletti zöldfelületet is kialakítani közpark céljára, esetleg egy piac kialakításával együtt, hiszen a település szívében, kitűnő helyen helyezkedik el, emelne a faluközpont színvonalát. Az előkertek növényzetének kiválasztásakor különös gondot kell fordítani arra, hogy az ne legyen balesetveszélyes. Ültessünk alacsony elterülő cserjéket, hogy ne nőjenek szemmagasságba, akadályozva a szabad kilátást. Feladatunk a jövőre nézve, hogy még több zöldfelületet alakítsunk ki, illetve ne vegyünk el a jelenlegi területekből a burkolat felület javára. A mellékutcákban például szükségtelen járda kialakítása az úttest mellett, így is biztonságos ott a közlekedés a kis járműforgalom miatt.

Utcabútorok:

Az egységes arculatot segíti, ha a különböző utcabútorok, és egyéb elemek egymáshoz illeszkedő, harmonikus stílusban készülnek. A jelenleg megtalálható padok, pihenők, virágtartók, és egyéb építmények fából készültek bükk színű lazúrral. Új elem létesítése esetén is ez követendő. A közeljövőben szükség lesz további szeméthyűtők elhelyezésére a faluban.

Ajánlások - Közparkok
Utcabútorok

6

Jó példák bemutatása

Épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

A továbbiakban pálosvörösmarti példákat veszünk sorra, hogy bemutassuk, milyen is az arányosan, megfelelő homlokzati kialakítással rendelkező épület.

Jó térarányú épület, mely szépen idomul a környezetéhez, mégis mai, modern a megjelenése. Az utcáfrontról nézve egy hagyományos kétablakos, kontyolt tetejű épület újraértelmezett tornáccal a bejárat oldalán. Az alaprajz a kert irányába bővül, így az épület harmonikusan alacsony, utcaképbe illő. Az ablakok a régi házak kétosztatú kis ablakainak arányát és méretét idézik, elhelyezésük szimmetrikus. A tető hajlásszöge 30° körüli, a gerinc merőleges az utcára, a tetőfedő anyag natúr színű cserép.

Jó példás bemutatása - Épületek, épületdíszek

A homlokzat színe lágy pasztell földszín, mely harmonizál a lábazati kőburkolat színével. A tetőfedő anyag natúr színű cserép. Mind a ház előtti, mind a járda és az úttest közötti utcakert is kitűnően gondozott.

Egyszerű formájával, és természetes színeivel a fájba belesimul ez az épület.

Egyszerű tömeg és tetőforma, meleg, de nem hivalkodó színek jellemzik ezt az épületet.

Egyszerű tömeg, mely a településre oly jellemző kétablakos, sátor-tető kockaházakra emlékeztet, de mégis modern megjelenésű az épület. Színei visszafogottak.

A tömeg és a tetőforma egyszerű, és a kert irányába bővül. Az ablakok szimmetrikus elhelyezkedésűek, és arányosak. A színek illeszkednek egymáshoz, és a környezethez.

Jó példás bemutatása - Épületek, épületdíszek

Egyszerű tetőforma, földszintes épület. Egyszerű ablakdíz, visszafogott színhasználat.

Egyszerű földszintes tömeg, fehér homlokzat. A hagyományos tornác korszerű újragondolása. Hagyományos tetőforma és tetőfedő anyag.

Jó példás bemutatása - Épületek, épületdíszek

Szimmetrikus ablakkiosztás, fehér homlokzat elegáns díszítő elemekkel.

Jó példák bemutatása

Sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések

Pálosvörösmart igen kicsiny falu. Egy bolt található benne, egyéb kereskedelmi egység nincsen. A reklámhordozók leginkább kiadó szobát hirdetnek. Szükségtelen a településen színes, hivalkodó táblákat, feliratokat elhelyezni. Amennyiben mégis sor kerülne erre, az elhelyezett cégér, cégtábla igazodjon az épület stílusához, anyaghasználatához. Színei és mérete ne legyenek harsány.

A tájképet meghatározóan befolyásolják a felszíni infrastruktúrák, vezetékek. Az Ó- és Újfalú területén rengeteg és rendezetlen oszlop és légvezeték található, mely gyakran rontja a látképet. A Csurgó park kialakításánál már figyelmet fordított a település vezetősége, hogy közművezetékek földkábelekkel legyenek kialakítva. Amennyiben a jövőben újabb terület kerülne parcellázásra, hasonlóképpen kell eljárni, újabb felszíni infrastruktúra elhelyezés nem javasolt.

Impresszum

Pálosvörösmart Községi Önkormányzat

www.palosvorosmart.hu

hivatal@palosvorosmart.t-online.hu

3261 Pálosvörösmart Rákóczi út 116.

Tel.: 06-37-560-072

Polgármester: Dr . Bene-Sinkó Beáta

Főépítész: Eperjesi László építész vezető tervező
Grafit 37 Építész Iroda

Szerző és szerkesztő: Szalai Melinda építész

Fotó:
Szalai Emese, Dr. Csoszánszki László, Repa József, Szalai Melinda

Ábra: Szalai Melinda

Forrás:
Molnár Ilona - Pálosvörösmart
Gáspár Irén - Lakóhelyismeret - Pálosvörösmart

Pálosvörösmart, 2017.